

ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛІЗАЦІЇ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ

Поглиблений теоретичний аналіз проблем соціального становлення учнівської молоді в контексті практичного педагогічного процесу підводить до необхідності з'ясувати суть і особливості цього процесу.

Соціалізація – це процес і кінцевий результат взаємодії людини з природним, предметним, соціокультурним середовищем, це результат виховання громадянина держави, його фізичного, психічного, соціального і духовного розвитку. Соціальне середовище, в якому формується особистість, треба розуміти не тільки як оточення, але й як систему можливостей, вимог та очікувань, яка виконує конструктивні й диригентські функції щодо цього процесу [4, с. 7].

На сучасному етапі розвитку педагогічної науки найбільш складним є питання соціального розвитку особистості. Її становлення, як суб'єкта навчально-виховної діяльності, відбувається шляхом реалізації індивідуально-соціального, тобто власного засвоєння та відтворення явищ навколишньої дійсності. Особливе місце у розв'язанні проблем соціалізації посідає загальноосвітня школа. Основне призначення її в тому, щоб дати підростаючому поколінню основи знань, формувати духовні цінності, патріотичні погляди, виховувати освічених людей, здатних до активного відтворення соціального досвіду. Перед педагогами постає завдання забезпечити нормальне, безболісне входження людини в життя суспільства, всебічний розвиток особистості учня. Реалізація цього завдання може здійснюватись лише за умови якомога активнішого включення у навчально-виховний процес кожного учня. Формування соціально активної особистості – одне з найважливіших завдань, що стоїть перед середньою загальноосвітньою школою [2, с. 3].

Такі фактори мікросередовища, як сім'я, школа (група продовженого дня), однолітки впливають на розвиток дитини через агентів соціалізації – осіб, які діють у безпосередній взаємодії з нею, з якими проходить її життя. На різних вікових етапах склад цих агентів характеризується певною специфікою. Так, для дітей початкової школи такими агентами є: батьки, брати і сестри, найближчі родичі, друзі, ровесники, педагоги [2, с. 3].

Початковий етап власне шкільної соціалізації розпочинається з моменту вступу дитини до школи. Його можна позначити як початок соціального навчання. Педагогічним завданням шкільної соціалізації на цьому етапі є утвердження, коригування і розвиток базової системи життєвих відносин та орієнтацій, чуттєвості, інтелекту і волі, формування нахилів та вподобань, соціальних інстинктів, утвердження соціальної форми сприйняття, переживання, усвідомлення і задоволення потреб та інтересів.

Учень має своїми обов'язками нові соціально значущі вимоги, виконання яких викликає схвальну суспільну оцінку. Центральними

новоутвореннями цього віку є: рефлексія, аналіз ситуацій, внутрішній план дій; розвиток нового пізнавального ставлення до дійсності; орієнтація на групу ровесників [1, с. 5].

З'являються так звані нові «усуспільнені переживання» дитини. Невдачі, відсутність певних успіхів чи навпаки, відмінні знання шкільних предметів, комфортне відчуття у класному колективі призводять до певної неповноцінності, приниженості або відчуття власної значущості. Проходить інтенсивний процес формування пізнавальної діяльності, тому організація усвідомлення певної інформації містить великі можливості для розвитку особистості. Провідна потреба «бути учнем» складається з прагнення відповідати цій ролі, отримати визнання педагога, батьків, однокласників або ровесників.

Необхідними педагогічними умовами соціального розвитку дітей молодшого шкільного віку є: вироблення позитивного особистісного ставлення до явищ та об'єктів навколишнього світу, до навчання; динамічність поведінки в колективі ровесників, друзів; спрямованість учня на застосування цих знань у практичній діяльності [5, с. 12].

Дослідно-експериментальна робота, проведена в загальноосвітніх навчальних закладах, показала, що, на жаль, лише 23,9 % молодших школярів мають високий рівень соціального розвитку. Це свідчить про нагальну потребу активного пошуку нових методів, які стимулювали б та підвищували рівень соціального розвитку молодшого школяра, сприяли його оптимізації.

На шляху соціалізації особистості молодшого школяра важливе місце займає організація (самоорганізація) навчально-пізнавальної діяльності, в процесі якої і формуються основні компоненти соціальної активності як результативної сторони соціалізації – емоційно-чуттєвий, інтелектуальний, ідейно-смысловий, дійовий. Прискорювачем цього процесу виступає організація спілкування молодших школярів на уроці. Одним із ефективних шляхів створення умов для спілкування молодших школярів на уроці є використання інтерактивних технологій навчання [3, с. 6].

Отже, навчально-виховний процес у початкових класах, орієнтований на врахування вікових особливостей кожної дитини, має визначати своїми першочерговими завданнями: введення молодших школярів до системи гуманістичних відносин; забезпечення єдності урочної та позаурочної діяльності як провідного чинника цілісного виховного процесу; надання можливості для максимального розкриття та формування індивідуальності дитини; формування досвіду її творчої діяльності в усіх сферах життєдіяльності в соціумі. Це і є запорука успішного соціального розвитку особистості.

Список використаних джерел:

1. Голованова Н. Социализация младших школьников: педагогическая реальность и забота воспитателя // Воспитание школьников. – 2003. – № 4. – С. 2–4.

2. Герлянд Т. Соціальний розвиток молодшого школяра // Педагогічна газета. – 2006. – № 6. – С. 3.
3. Романенко І. В. Соціалізація учнів початкових класів через використання інтерактивних технологій // Початкове навчання та виховання. – 2007. – № 11. – С. 2–8.
4. Радул В. Соціалізація й розвиток особистості // Шлях освіти. – 2006. – № 2. – С. 7–13.
5. Фомін О. Технології соціалізації учнів // Директор школи. – 2006. – № 47. – С. 10–13.